WIKIPEDIA

Ketin kieli

Ketin kieli[1] eli **ketti**[2] (aikaisempi nimitys *jeniseinostjakki*; ketiksi остыганна ка’, *ostyganna ka’*) on Venäjällä Siperiassa asuvien kettien puhuma jeniseiläinen kieli.

Ketti	
Muu nimi	*jeniseinostjakki*
Tiedot	
Alue	Krasnojarskin aluepiiri
Puhujia	200
Sija	ei 100 suurimman joukossa
Kirjaimisto	kyrillinen
Kielitieteellinen luokitus	
Kielikunta	jeniseiläiskielet
Kielikoodit	
ISO 639-1	–
ISO 639-2	–
ISO 639-3	ket (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=ket)
	Ohje

Sisällysluettelo

Levinneisyys ja puhujamäärä

Ketit asuvat Jenisein keskijuoksun ja sen sivujokien varrella Krasnojarskin aluepiirin Turuhanskin piirissä sekä Evenkian Sulomain taajamassa. Eniten kettejä on Turuhanskin piirin Kellogin taajamassa.[3]

Vuonna 1989 Venäjällä laskettiin olevan 1 100 kettiä ja 589 ketin kielen puhujaa.[4] Kansallisuudeltaan keteistä 48,8 % ilmoitti äidinkielekseen ketin ja 49,4 % venäjän.[5] Vuoden 2002 väestölaskennassa rekisteröitiin 1 500 kettiä[6] ja 485 ketin puhujaa.[7] Kaikki ketit osaavat venäjää, ja eräät puhuvat myös selkuppia ja evenkiä. Turuhanskin piirissä asuva pieni selkuppiryhmä puhuu kettiä äidinkielenään tai toisena kielenään.[8]

Vuoden 2010 väestönlaskennan mukaan Venäjällä on 213 ketin puhujaa[9].

Historia ja murteet

Ketti ja sammumaisillaan oleva jugi muodostavat jeniseiläisten kielten ryhmän, jolla ei ole tunnettuja sukulaiskieliä. Tämän vuoksi kettiä voidaan pitää isolaattikielenä. Vielä 1700-luvulla seudulla puhuttiin myös muita jeniseiläiskieliä: arinia, assania, kottia ja pumpokolia.[10] Niiden mahdollisista yhteyksistä muihin kielikuntiin on esitetty lukuisia hypoteeseja. Nykyään todennäköisimpänä pidetään jeniseiläisten, pohjoiskaukasialaisten ja sinotiibettiläisten kielten jonkinasteista sukulaisuutta.[11]

Kettien arvellaan muuttaneen nykyiselle alueelleen Jenisein yläjuoksulta. Kieli jakautuu etelä-, keski- ja pohjoismurteisiin, joiden välillä on huomattavia eroja.[12]

Tutkimus

Ketin kielen tieteellisen tutkimuksen aloitti 1800-luvulla suomalainen M.A. Castrén. Sitä ovat tutkineet myös Gustaf Ramstedt ja Otto Donner sekä neuvostoliittolaiset kielitieteilijät A.P. Dulzon ja Je.A. Kreinovitš.[13]

Kirjakieli

Vuonna 1934 julkaistiin latinalaiseen kirjaimistoon perustunut ketin aapinen, mutta varsinainen kirjakieli alkoi kehittyä vasta 1980–1990-lukujen vaihteessa. Nykyään käytetään lisämerkein täydennettyä kyrillistä aakkostoa. Kirjakielellä on julkaistu lähinnä äidinkielen oppikirjoja. Kouluissa kieltä opetetaan aineena. Opettajia koulutetaan Herzenin pedagogisessa yliopistossa Pietarissa.[14]

Ketin kirjaimisto

А а	Б б	В в	Г г	Ӷ ӷ	Д д	Е е	Ё ё
Ж ж	З з	И и	Й й	К к	Ӄ ӄ	Л л	М м
Н н	Ӈ ӈ	О о	Ө ө	П п	Р р	С с	Т т
У у	Ф ф	Х х	Ц ц	Ч ч	Ш ш	Щ щ	Ъ ъ
Ә ә	Ы ы	Ь ь	’	Э э	Ю ю	Я я	

Nykytilanne

Ketti on erittäin uhanalainen kieli. Sitä puhuvat etupäässä vanhukset. Keski-ikäiset käyttävät kieltä vähän eikä se enää välity lapsille. Kouluopetuksen tulokset ovat heikkoja ja äidinkielen arvostus alhainen.[15]

Lähteet

- *Jazyki Rossijskoi Federatsii i sosednih gosudarstv. Tom 2*, s. Tunniste = ISBN 5-02-011268-2. Moskva: Nauka, 2001.

Viitteet

1. Kielitieteen asiasanasto (http://kaino.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/asiasanasto.html#Ket) *kaino.kotus.fi*. Viitattu 22.6.2009.
2. Anhava, Jaakko: *Maailman kielet ja kielikunnat*, s. 149. Tampere: Gaudeamus, 1999. ISBN 951-662-734-X.
3. *Pismennyje jazyki mira: Jazyki Rossijskoi Federatsii. Sotsiolingvistitšeskaja entsiklopedija. Kniga 2*, s. 240. Moskva: Academia, 2003. ISBN 5-87444-191-3.
4. *Pismennyje jazyki mira: Jazyki Rossijskoi Federatsii. Sotsiolingvistitšeskaja entsiklopedija. Kniga 2*, s. 238. Moskva: Academia, 2003. ISBN 5-87444-191-3.
5. *Narody Rossii: entsiklopedija*, s. 441. Moskva: Bolšaja Rossijskaja entsiklopedija, 1994. ISBN 5-85270-082-7.
6. Vserossijskaja perepis naselenija 2002 goda. 4.1. Natsionalnyi sostav naselenija. (http://perepis2002.ru/ct/doc/TOM_04_01.xls) *perepis2002.ru*. Viitattu 22.6.2009. (venäjäksi)

7. Vserossijskaja perepis naselenija 2002 goda. 4.4. Rasprostranjonnost vladenija jazykami (krome russkogo). (http://perepis2002.ru/ct/doc/TOM_04_04.xls) *perepis2002.ru*. Viitattu 22.6.2009. (venäjäksi)
8. *Pismennyje jazyki mira: Jazyki Rossijskoi Federatsii. Sotsiolingvistitšeskaja entsiklopedija. Kniga 2*, s. 239. Moskva: Academia, 2003. ISBN 5-87444-191-3.
9. Naselenije Rossijskoi Federatsii po vladeniju jazykami (http://www.gks.ru/free_doc/new_site/population/demo/per-itog/tab6.xls) *gks.ru*. Viitattu 20.1.2012. (venäjäksi)
10. Jazyki Rossijskoi Federatsii i sosednih gosudarstv. Tom 2: 99–100.
11. *Jazyki Rossijskoi Federatsii i sosednih gosudarstv. Tom 1*, s. 173. Moskva: Nauka, 1997. ISBN 5-02-011237-2.
12. Jazyki Rossijskoi Federatsii i sosednih gosudarstv. Tom 2: 100.
13. Jazyki Rossijskoi Federatsii i sosednih gosudarstv. Tom 2: 100–101.
14. *Pismennyje jazyki mira: Jazyki Rossijskoi Federatsii. Sotsiolingvistitšeskaja entsiklopedija. Kniga 2*, s. 241–246. Moskva: Academia, 2003. ISBN 5-87444-191-3.
15. *Pismennyje jazyki mira: Jazyki Rossijskoi Federatsii. Sotsiolingvistitšeskaja entsiklopedija. Kniga 2*, s. 250–252. Moskva: Academia, 2003. ISBN 5-87444-191-3.

Aiheesta muualla

- Endangered Languages of Siberia: The Ket Language (http://lingsib.iea.ras.ru/en/languages/ket.shtml) (englanniksi)
- Ethnologue: Ket (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=ket) (englanniksi)
- Tapani Salminen: Endangered languages in Northeast Asia: Ket (http://www.helsinki.fi/~tasalmin/nasia_report.html#Ket) (englanniksi)

Isolaattikielet

ainu | baski | burušaski | jeniseiläiskielet | korea | nivhi | jukagiiri